

Vedtak om endringer i fiskeforskriftene for Tanavassdraget

Klima- og miljødepartementet sendte 5. mars på høring forslag til endringer i fiskeforskriftene for Tanavassdraget. Det ble foreslått å endre årstallet i reglene om laksefiske for alle tre forskriftene, slik at stansen i laksefiske blir gjeldende også i 2026.

Departementet har mottatt seks høringsinnspill, hvorav to støtter forslaget, tre delvis støtter forslaget og et er uten merknad.

Departementet har vedtatt de foreslåtte endringene, og det åpnes dermed ikke for laksefiske i Tanavassdraget i 2026.

1 Innledning

Avtalen mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget (Tanaavtalen) ble undertegnet 30. september 2016 og trådte i kraft 1. mai 2017. Nye bilaterale fiskeregler for Tanavassdragets grenseelvstrekning trådte i kraft 1. mai 2024. Fiskereglene utgjør avtalens vedlegg II og er en integrert del av avtalen.

Tanaavtalens artikler 6 og 7 åpner for årlige evalueringer og eventuelle avtaler om midlertidige fravikelser av fiskereglene, herunder muligheten for å åpne for et begrenset laksefiske. Dette inkluderer årlig vurdering og fastsettelse av adgangen til å fiske laks i vassdraget. Artikkel 6 nr. 1 fastsetter at slike fravikelser kan avtales for å oppnå formålet i artikkel 1, dersom det er nødvendig for å sikre fiskebestandenes levedyktighet, for å verne eller gjenoppbygge fiskebestander som er svekket eller står i fare for å bli svekket eller dersom fiskebestandenes tilstand tillater det. Avtale om fravikelser nedfelles i en særskilt tilleggsprotokoll til Tanaavtalen. På norsk side tas disse endringene inn i de forskrifter som regulerer fisket i vassdraget.

Adgangen til å åpne for laksefiske i Tanavassdraget er regulert i de bilaterale fiskereglene og de norske fiskeforskriftene. Grunnregelen om laksefiske angir tydelig at det kan åpnes for laksefiske dersom mindre enn 20 % av laksen i vassdraget i et gitt

tidsrom tilhører bestander i rød bestandskategori. Dette var ikke tilfelle i 2025, hvor alle laksebestander var plassert i rød kategori. Estimatenes for 2026 er også svake, og dette tilsier at det ikke er rom for å åpne for noe laksefiske i Tanavassdraget i 2026.

Spørsmålet om hvorvidt det kunne åpnes for laksefiske i Tanavassdraget i 2026 ble først diskutert i den bilaterale arbeidsgruppa for forvaltning av Tanavassdraget, som består av representanter fra Miljødirektoratet, det finske Jord- og skogbruksdepartementet, Tanavassdragets Fiskeforvaltning (TF) og det finske Tanaelvens fiskeområde. Forvaltningsgruppa var enige om at det i henhold til grunnregelen for laksefiske, ikke er rom for å åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2026. Anbefalingen fra forvaltningsgruppa var derfor at det ikke skal åpnes for noe laksefiske i Tanavassdraget i 2026. I møte mellom Klima- og miljødepartementet, det finske Jord- og skogbruksdepartementet, og forvaltningsgruppa 25. februar, var det enighet om å legge forvaltningsgruppas anbefaling til grunn og ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2026.

I tillegg har departementet foreslått å gjøre mindre oppdateringer og justeringer i fiskeforskriftene, som følge av endringer som er gjort i revidert Tanaforskrift. Dette gjelder i hovedsak oppdatering av bestemmelser om TFs myndighet.

Klima- og miljødepartementet sendte 5. mars på høring et forslag om å oppdatere årstallet i de bestemmelsene i fiskeforskriftene som gjelder laksefisket, slik at stansen i laksefiske forlenges også for sesongen 2026.

2 Høring av endringsforslagene

2.1 Forslag til endring i bestemmelser om laksefisket

De tre norske fiskeforskriftene i Tanavassdragene har en likelydende bestemmelse som angir adgangen til laksefiske inneværende sesong. Departementet foreslo å endre årstallet i disse bestemmelsene, slik at stansen i laksefisket forlenges også for sesongen 2025.

Forskrift om fiske på Tanavassdragets grenseelvestrekning (FOR-2024-05-09-777)

I § 4 endres årstallet fra «2025» til «2026», og bestemmelsen vil lyde:

«Det er ikke tillatt å fiske laks på Tanavassdragets grenseelvestrekning i 2026».

Forskrift om fiske i Tanavassdragets nedre norske del (FOR-2024-05-09-778)

I § 3 endres årstallet fra «2025» til «2026», og bestemmelsen vil lyde:

«Det er ikke tillatt å fiske laks i Tanavassdragets nedre norske del i 2026».

Forskrift om fiske i norske sidevassdrag til Tanaelva, Anárjohka og Skiehččanjohka (FOR-2024-05-09-779)

I § 3 endres årstallet fra «2025» til «2026», og bestemmelsen vil lyde:

«Det er ikke tillat å fiske laks i norske sidevassdrag til Tanaelva, Anárjohka og Skiehččanjohka i 2026».

2.2 Forslag til andre endringer

I forskrift om fiske på Tanavassdragets grenseelvestrekning er det foreslått å oppheve § 10 siste ledd som gir TF adgang til å gi nærmere regler om stangfisket etter andre arter. I tillegg er det foreslått å oppdatere § 41 om administrative reaksjoner og straff ved å ta inn henvisninger til alle straffereaksjoner i lakse- og innlandsfiskloven kapittel XI.

I forskrift om fiske i Tanavassdragets nedre norske del er det foreslått å ta inn krav om tykkelse på fortomspiss i § 8, og å oppheve § 8 sjette ledd hvor TF er gitt myndighet til å gi nærmere regler om stangfisket etter andre arter. Videre er det foreslått å fastsette fiskesesongen for isfiske etter lake, ettersom TF ikke lengre vil ha slik myndighet. Det foreslås også her å oppdatere § 39 om administrative reaksjoner og straff ved å ta inn henvisninger til alle straffereaksjoner i lakse- og innlandsfiskloven kapittel XI.

I forskrift om fiske i norske sidevassdrag til Tanaelva, Anárjohka og Skiehččanjohka er det foreslått å oppheve § 8 femte ledd hvor TF er gitt myndighet til å gi nærmere regler om stangfisket etter andre arter, og å oppheve § 11 annet ledd hvor TF er gitt myndighet til å utvide fisketiden for stangfiske etter andre arter enn laks og sjørøye i spesifiserte områder. Det er også foreslått å oppheve § 13 fjerde ledd hvor TF er gitt myndighet til å utvide fisketiden for garnfisket etter andre arter enn laks og sjørøye. Videre er det foreslått å fastsette fiskesesongen for isfiske etter lake, og å oppdatere § 36 om administrative reaksjoner og straff ved å ta inn henvisninger til alle straffereaksjoner i lakse- og innlandsfiskloven kapittel XI.

2.3 Oppsummering av høringsinnspillene

Departementet mottok høringsinnspill fra:

Karasjok kommune

Norges Jeger- og fiskerforbund

Sametinget

Sverre Kimo Pedersen

Tanavassdragets fiskeforvaltning

Tana kommune

2.3.1 Innspill fra Norges Jeger- og fiskerforbund

Norges Jeger- og fiskerforbund viser til at den bilaterale forvaltningsgruppa for Tanavassdraget har anbefalt å ikke åpne for fiske etter laks eller sjørøye i 2026. Foreningen viser også til at forvaltning av laksebestander skjer på bestandsnivå, og at tap av bestander kan føre til irreversibelt tap av genetisk variasjon. Laksebestandene i Tanavassdraget har hatt en negativ utvikling over flere år, og selv om det var en økning av smålaks i vassdraget i 2025 er man fortsatt langt unna å nå gytebestandsmålene. NJFF anerkjenner de sosiale og kulturelle konsekvensene av fortsatt stengt laksefiske,

men mener hensynet til langsiktig bærekraft og bevaring av det genetiske mangfoldet må veie tyngst og at strenge reguleringer er nødvendige for å sikre grunnlaget for fremtidig laksefiske og videreføring av kulturtradisjonene knyttet til dette.

2.3.2 Innspill fra Sametinget

Sametinget er enig i at føre-var-prinsippet bør legges til grunn i forvaltningen av laksebestandene i Tanavassdraget, men mener at stengingen utgjør en reell og eksistensiell trussel mot videreføringen av den unike elvesamiske kulturen og språket i området. Sametinget mener derfor at det bør åpnes for et begrenset kulturbasert fiske som skal være strengt regulert og ikke til hinder for gjenoppbygging av bestandene. Sametinget påpeker også at lokalbefolkningen må få prioritet når laksefisket i Tanavassdraget kan åpnes igjen. De mener også at TF må gis tilstrekkelig handlingsrom til å kunne regulere fisket etter andre arter basert på lokalkunnskap og årbediehtu. Videre peker Sametinget på de korte tidsfristene i denne prosessen, og at disse har gjort det vanskelig å konsultere samiske interesser. Konsultasjoner må skje i tråd med bestemmelsene i sameloven slik at samiske interesser gis faktisk innflytelse over beslutningsgrunnlaget.

2.3.3 Innspill fra Tanavassdragets fiskeforvaltning

Tanavassdragets fiskeforvaltning er enig i at det ikke kan åpnes for laksefiske i Tanavassdraget i 2026. Samtidig reagerer de på at det ikke er gjennomført konsultasjoner i denne saken, og mener dette kan være et brudd på konsultasjonsplikten. TF er enig i at det ikke kan åpnes for fiske etter laks og sjørøye, men etterlyser samtidig tiltak overfor andre påvirkningsfaktorer, særlig havbruksnæringen.

TF er også kritisk til at de ikke lengre vil ha muligheten til å utvide fisket etter andre arter, og mener at de ikke har blitt informert om denne endringen før høring. De peker på at de tidligere både har utvidet og innskrenket dette fisket og at deres reguleringer har vært forsvarlige. De mener også at fisketidene for andre arter bør være romsligere slik at TF har større handlingsrom for å innskrenke fisket. TF viser til at deres kunnskap om lokale forhold gjør det mulig å vedta forsvarlige bestemmelser om fisket. De ønsker ikke at TF fratras det handlingsrommet de tidligere har hatt til å utvide fisket.

2.3.4 Innspill fra Tana kommune

Tana kommune er enig i at det ikke kan åpnes for laksefiske i Tanavassdraget i 2026. Kommunen er videre kritisk til at TF mister handlingsrommet de tidligere hadde til å kunne utvide fisketidene for fisket etter andre arter. Det påpekes at TF har god kunnskap om lokale forhold og er godt egnet til å treffe forsvarlige bestemmelser om slike utvidelser. Kommunen foreslår at fisketidene for dette fisket bør utvides til å gjelde hele året, slik at TF kan benytte sin myndighet til å innskrenke fisket til et forsvarlig nivå. Videre påpeker kommunen at kravene som stilles til fiskeutstyret for fiske etter andre arter er for snevert og gjør at mange lar være å fiske. De foreslår å heller innføre en generell regel om egnet fiskeutstyr. Det er også behov for et predatorreducerende program i Tanavassdraget, for å redusere antall smolt som tas av f.eks. gjedde.

Kommunen peker på at det bør lages et program for bestandsgjenoppbyggelse i Tanavassdraget, i tråd med NASCOs retningslinjer. En slik plan bør inneholde en vurdering av hvilke tiltak som kan iverksettes på grunnlag av eksisterende kunnskap, men også en grundig kartlegging av alle faktorer som innvirker på bestandene. Tana kommune mener også at Miljødirektoratet praktiserer dispensasjonsadgangen i fiskereglene for strengt, og at denne må gjennomføres i tråd med formålet om å gjøre det lettere å videreføre kunnskap om det tradisjonelle fisket

2.3.5 Innspill fra privatpersoner

Sverre Kimo Pedersen støtter forslaget og peker på at nedgangen i statusen for laksebestandene i Tanavassdraget har vært forventet. Han viser til at det over lengre tid har vært fisket for mye i vassdraget både på norsk og finsk side.

2.3.6 Høringsinnspill uten merknad

Karasjok kommune har sendt inn høringsinnspill uten merknad.

2.4 Departementets vurderinger

Departementet anerkjenner at laksefisket i Tanavassdraget har en sentral plass i den elvesamiske kulturen og at fortsatt stans i laksefisket i Tanavassdraget påvirker muligheten til å utøve kulturelle rettigheter. Samtidig vil departementet understreke at det fortsatt er mulig å bruke båter på Tanaelva og å fiske på de arter som regnes som predatorer på laksesmolt. Det er også gjort utvidelser i reglene for fiske etter andre arter enn laks og sjørøye de siste årene, for å tilrettelegge for mer fiske etter slike arter.

Departementet vil understreke at laksebestandene i Tanavassdraget er i en prekær situasjon, med fortsatt lave innsigstall. Selv om det ble registrert en økning i antall smålaks i vassdraget i 2025, er alle overvåkede bestander nå plassert i rød bestandskategori. I en slik situasjon vil hver laks telle. Reglene for når det kan åpnes for et begrenset fiske ble fastsatt i 2024, og som vist i punkt 1 var innsiget av laks i 2025 langt under den terskelen som er satt for å kunne åpne et begrenset fiske for lokale rettighetshavere. I tillegg til at det ikke er hjemmel til å åpne for et laksefiske etter fiskeforskriftene, vil det være uforsvarlig å tillate selv et begrenset laksefiske på så svake laksebestander.

I fiskeforskriftene er det satt terskler for når det kan tillates et begrenset fiske. Det kreves at en viss prosentandel av bestandene som befinner seg i elva i ulike deler av sesongen, er på et visst nivå. Det er dermed ikke hjemmel til å innføre et kulturbasert fiske, som Sametinget etterlyser, før man når dette nivået. Sametinget etterlyser også prioritet for lokalbefolkningen når fisket kan gjenåpnes. Dette er allerede tatt inn i fiskeforskriftene.

Angående konsultasjoner er departementet enig med TF i at hovedregelen i sameloven § 4-1 er at tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte skal være gjenstand for konsultasjoner, og at fortsatt stans i laksefisket i Tanavassdraget i utgangspunktet vil være et tiltak som faller inn under bestemmelsens virkeområde. Samtidig ble det gjennom vedtakelse av nye fiskeregler i 2023 vedtatt at utgangspunktet for laksefisket i Tanavassdraget er at fisket er stengt, og det ble satt tydelige grenser for når fisket kan åpnes. Hvorvidt et fiske kan tillates følger dermed direkte av fiskeforskriftene, og det er ikke underlagt noen skjønnsmessig vurdering. Når det ikke er noe rom for å lande på et annet resultat enn at fisket skal være stengt, er det heller ikke rom for å konsultere i god tro. I slike tilfeller kan konsultasjoner utelates. Departementet har derfor ikke gjennomført konsultasjoner i denne saken. Det ble gjennomført konsultasjoner underveis i arbeidet med nye fiskeregler og etter disse var sendt på høring. Sametinget og andre samiske interesser fikk gjennom den prosessen mulighet til å påvirke beslutningsgrunnlaget.

Når det gjelder endringer i TFs ansvar og oppgaver i forskriftene, er dette en følge av endringer som ble vedtatt gjennom revidert Tanaforskrift som trådte i kraft 24. mars 2026. Her ble det fastsatt at TF skal være en privatrettslig sammenslutning, og ikke lengre en blanding mellom et offentlig og privat forvaltningsorgan. Denne endringen innebærer at TF ikke kan inneha offentligrettslige oppgaver, som for eksempel utvidelser av fisketider. Det har allerede vært konsultert til enighet om denne endringen og de følger den har for TFs oppgaver, og TF har sammen med Sametinget støtte vedtakelsen av revidert Tanaforskrift. Departementet anser derfor at disse spørsmålene er ferdig konsultert.

Tana kommune og TF har videre spilt inn at departementet kun bør sette generelle regler for fisket etter andre arter med romsligere fiskesesong, slik at TF kan utøve sin myndighet til å innskrenke dette fisket. Departementet vil understreke at offentlig forvaltning har ansvar for at fisket reguleres i «samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares» jf. lakse- og innlandsfiskloven § 1. Forsvarlige fisketider må derfor fastsettes i forskrift. Departementet er enig i at TF har lokal kjennskap som er verdifull i denne sammenhengen og at TF tidligere har forvaltet fisket på en forsvarlig måte. Likevel er det ikke til å komme unna at departementet som øverst ansvarlig for fiskeforvaltningen må sette de regler som sørger for et forsvarlig og bærekraftig fiske. Reguleringene gjøres etter innspill fra TF og lokal forvaltningsgruppe for Tanavassdraget, og TF har slik sett gode muligheter til å bistå i reguleringen av dette fisket.

3 Vurderinger av prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 er lagt til grunn som retningslinjer ved vedtak om endringer i de tre fiskeforskriftene.

I henhold til naturmangfoldloven § 8 skal kravet til kunnskapsgrunnlaget stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Departementet viser

til at de forskriftsendringene som med dette vedtas, bygger på et godt kunnskapsgrunnlag og er basert på vurderinger fra overvåking- og forskningsgruppen, den finsk-norske arbeidsgruppen for forvaltning av Tanavassdraget, fra TF og Miljødirektoratet, samt innspill fra høringsinstansene.

Departementet vurderer at forskriftsendringene som her fastsettes er i tråd med føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 i kraft av at de ikke vil medføre endringer av negativ betydning for lakse- og sjørørretbestandene i Tanavassdraget, eller komme i konflikt med målet om gjenoppbygging av laksebestandene, som er lagt til grunn for Tanaavtalen.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Tanavassdragets fiskeforvaltning har tidligere år fått hele sin inntekt fra salg av fiskekort. En fortsatt restriktiv regulering av laksefisket vil føre til et fortsatt lavt inntektsnivå for TF. En bedre tilrettelegging for fiske etter andre arter, også for tilreisende fiskere kan bidra til noe mer inntekt.

5 Konklusjon

Forskrift om endringer i forskrifter om fisket i Tanavassdraget fastsettes.